

Na podlagi drugega odstavka 8. člena, petega odstavka 31. člena, 2. točke drugega odstavka 38. člena, sedmega odstavka 39. člena, tretjega odstavka 40. člena, petega in šestega odstavka 43. člena, tretjega odstavka 44. člena, šestega odstavka 51. člena in šestega odstavka 77. člena Zakona o letalstvu (Uradni list RS, št. 81/10 – uradno prečiščeno besedilo, 46/16 in 47/19) ter 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) izdaja Vlada Republike Slovenije

**UREDBO
o prostem letenju**

I. SPLOŠNE DOLOČBE

**1. člen
(vsebina)**

(1) Ta uredba ureja letenje naprav za prosto letenje (v nadaljnjem besedilu: naprava), pogoje za primernost naprav za letenje, pogoje za uporabo in vzdrževanje naprav, vzletno pristajalne točke, pravila letenja, pogoje, ki jih mora izpolnjevati pilot naprave, pogoje, ki veljajo za usposabljanje, izpite, dovoljenja in pooblastila pilotov teh naprav, priznavanje tujih dovoljenj, zdravniške preglede, kazenske določbe v zvezi s kršitvami te uredbe ter pristojne nadzorne organe.

(2) Ta uredba ne ureja naprav, ki se uporabljajo za državne aktivnosti.

**2. člen
(pomen izrazov)**

Posamezni izrazi in kratice, uporabljeni v tej uredbi, imajo naslednji pomen:

1. »AGL« (angl. above ground level) je višina nad tlemi;
2. »dovoljenje pilota naprave« je listina, s katero se potrdi usposobljenost za letenje z napravo;
3. »dršno število« označuje razdaljo, preleteno z višine enega metra v drsnem letu;
4. »IPPI« (angl. International Pilot Proficiency Identification) je dokazilo o mednarodni usposobljenosti pilota naprave;
5. »jadrarno padalo« je brezmotorni zrakoplov, brez toge konstrukcije, s katerim se vzleta in pristaja s pomočjo pilota. Jadrarno padalo lahko vzleti tudi s pomočjo motornega vozila, čolna ali vitla;
6. »jadralni zmaj« je brezmotorni zrakoplov, toge in gibke konstrukcije, ki se v celoti ali delno krmari s premikanjem masnega središča in katerega masa dovoljuje vzlet in pristanek s pomočjo pilota. Jadralni zmaj lahko vzleti tudi s pomočjo motornega vozila, aerezaprege, čolna ali vitla;
7. »let naprave« je čas od trenutka, ko se naprava premakne z namenom vzleteti, do trenutka, ko se ustavi po pristanku;
8. »naprava za prosto letenje« je naprava, kot jo podrobneje določa 3. člen te uredbe;
9. »območje vzletišča« je točno določeno območje, za katero se uporabljajo pravila vizualnega letenja (VFR) in obsega krog s polmerom 500 m, podaljšan za polovico dolžine VPS in s središčem v referenčni točki;
10. »operator« je pravna ali fizična oseba, ki opravlja zračni prevoz potnikov s tandem napravami;
11. »organizirano letenje z napravami« je letenje z namenom usposabljanja (v skladu s programom usposabljanja), letalsko tekmovanje ali letalska prireditve;
12. »pooblastilo« je dodatni privilegij, vpisan v dovoljenje pilota naprave ali je njegov sestavni del, in določa posebne pogoje, pravice ali omejitve, ki se nanašajo na izvajanje ustreznih privilegijev iz dovoljenja pilota naprave;
13. »proizvajalec naprave« je tisti, ki izdelava napravo;
14. »tandem naprava« je naprava za prosto letenje, namenjena za letenje dveh oseb;

15. »upravljalca vzletno pristajalne točke« je fizična ali pravna oseba, ki se pri Javni agenciji za civilno letalstvo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: agencija) deklarira kot odgovorna oseba za izpolnjevanje zahtev te uredbe;
16. »vzletno pristajalna točka« je prostor namenjen vzletanju oziroma pristajanju naprav.

3. člen **(naprave za prosto letenje)**

(1) Naprave so:

- naprave s posadko, s katerimi je možno poleteti s pomočjo nog ali lastne energije uporabnika in
- naprave s posadko, katerih lastna masa, vključno z gorivom brez posadke, ne presega 70 kg ali 75 kg z reševalnim padalom.

(2) Naprava mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- naprava je neposredno po odletu s tal sposobna leteti vsaj z drsnim številom 4,
- največja indicirana hitrost naprave ne sme preseči 80 vozlov (150 km/h) in
- najvišja hitrost naprave v konfiguraciji za pristonek ne sme preseči 35 vozlov (65 km/h).

II. PRIMERNOST NAPRAVE ZA LETENJE

4. člen **(ustreznost naprave)**

Ustreznost naprave za uporabo se izkazuje z izjavo o skladnosti z navedbo standarda, po katerem je izdelana, ali drugim dokumentom proizvajalca, v katerem so navedene omejitve in pogoji uporabe naprave.

5. člen **(oznaka naprave)**

Naprava ima pritrjeno ali natisnjeno oznako z navedbo proizvajalca, tipa naprave in serijske številke naprave.

6. člen **(primernost naprave za letenje – tehnični pregled)**

(1) Primernost naprave se ugotovi s tehničnim pregledom. Tehnični pregled opravi fizična ali pravna oseba, ki pridobi pooblastilo za izvajanje tehničnih pregledov v skladu s 7. členom te uredbe (v nadaljnjem besedilu: pooblaščenca oseba), proizvajalec te naprave ali od njega pooblaščenca oseba, lastnik ali uporabnik te naprave.

(2) Lastnik ali uporabnik lahko opravi tehnični pregled naprave sam, če to predvidi proizvajalec ali če je bil za to usposobljen pri proizvajalcu ali od njega pooblaščenca osebi.

(3) Periodo pregledov določi proizvajalec naprave. Če je naprava nova, tehnični pregled ni potreben, če je priloženo potrdilo proizvajalca o ustreznosti naprave.

(4) Če proizvajalec naprave ni določil periode tehničnih pregledov, mora lastnik ali uporabnik naslednjih naprav opraviti tehnični pregled po sledečih periodah:

- Jadralni zmaj z ali brez pogona ali podvozja – vsakih pet let;
- Jadrarno padalo z ali brez pogona ali podvozja – vsaki dve leti.

(5) Za nove naprave, za katere ni potreben tehnični pregled, se datum prvega tehničnega pregleda določi na podlagi dokazila o nakupu naprave.

(6) Če proizvajalec ni določil vsebine tehničnega pregleda, se zanj uporabijo postopki, navedeni v Prilogah 1 in 2, ki sta sestavni del te uredbe.

(7) Lastnik ali uporabnik mora pri uporabi naprave imeti pri sebi dokazilo o opravljenem tehničnem pregledu in ga na zahtevo nadzornega organa predložiti. Iz dokazila mora biti razvidno najmanj:

- kdo je opravil tehnični pregled in njegov podpis,
- datum veljavnosti tehničnega pregleda.

(8) Pooblaščen oseb za izvajanje tehničnih pregledov mora dokumentacijo o izvedenem tehničnem pregledu hraniti še najmanj dve leti po poteku veljavnosti tehničnega pregleda.

7. člen **(pooblastilo za izvajanje tehničnih pregledov naprav)**

(1) Agencija izda pooblastilo za izvajanje tehničnih pregledov naprav fizični ali pravni osebi, če ima:

1. najmanj eno osebo, ki je usposobljena za izvajanje tehničnih pregledov naprav,
2. pooblastilo najmanj enega proizvajalca naprave za izvajanje tehničnih pregledov,
3. ustrezne prostore za izvajanje tehničnih pregledov po postopku, ki ga je določil proizvajalec naprave,
4. ustrezno opremo za izvajanje tehničnih pregledov,
5. urejen arhiv dokumentacije, ki nastane ob tehničnem pregledu,
6. dostop do zadnjih sprememb navodil in tehničnih podatkov proizvajalcev naprav za tipe naprav, za katere izvaja tehnične preglede.

(2) V primeru, da pooblaščen oseb iz prejšnjega odstavka ne izpolnjuje zahtev iz prejšnjega odstavka, ji preneha veljavnost pooblastila za izvajanje tehničnih pregledov naprav.

(3) Izpolnjevanje zahtev iz prvega odstavka se preverja najmanj enkrat v štirih letih.

III. POGOJI ZA UPORABO IN VZDRŽEVANJE NAPRAVE

8. člen **(pogoji za uporabo naprave)**

Naprava se uporablja, če izpolnjuje pogoje iz 4., 5. in 6. člena te uredbe.

9. člen **(uporaba in vzdrževanje naprave)**

Lastnik oziroma uporabnik naprave uporablja in vzdržuje napravo v skladu z navodili proizvajalca naprave.

10. člen **(namen uporabe naprave)**

Naprava se uporablja samo za namen, ki ga je predvidel proizvajalec in ki je predviden v navodilih za uporabo naprave.

IV. VZLETNO PRISTAJALNE TOČKE

11. člen **(vzletno pristajalna točka)**

(1) Vzletno pristajalna točka mora izpolnjevati pogoje, ki zagotavljajo varen vzlet in pristane naprave.

(2) Organizirano letenje naprav se izvaja samo iz vzletno pristajalnih točk, ki so evidentirane na seznamu operativnih vzletno pristajalnih točk (v nadaljnjem besedilu: seznam). Letalske prireditve in letalska tekmovanja se lahko izvajajo iz neevidentiranih vzletno pristajalnih točk, če so v času letalskega tekmovanja oziroma letalske prireditve izpolnjeni pogoji iz petega odstavka tega člena in ob izpolnjevanju pogojev iz predpisa, ki ureja letalske prireditve in letalska tekmovanja.

(3) Vzleti in pristanki z napravami se lahko izvajajo izven vzletno pristajalnih točk samo v primeru neorganiziranega letenja ter pri usposabljanju kandidatov za pridobivanje dovoljenja pilota naprave v skladu s programom usposabljanja na šolskem območju.

(4) Seznam vodi agencija in ga objavi na svoji spletni strani. Seznam obsega:

- ime vzletno pristajalne točke,
- koordinate vzletno pristajalne točke,
- kontaktne podatke upravljalca vzletno pristajalne točke.

(5) Za vpis na seznam morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

1. soglasje lastnika zemljišča na katerem se nahaja vzletno pristajalna točka;
2. soglasje obratovalca letališča, če je vzletno pristajalna točka v območju določenem v 3. točki drugega odstavka 12. člena;
3. soglasje obratovalca vzletišča, če je vzletno pristajalna točka v območju vzletišča;
4. upravljalec vzletno pristajalne točke izda navodilo za uporabo vzletno pristajalne točke, ki obsega:
 - osnovne podatke o vzletno pristajalni točki,
 - navedbo upravljalca vzletno pristajalne točke,
 - kontaktne podatke upravljalca vzletno pristajalne točke,
 - informacije o nevarnih meteoroloških razmerah,
 - minimalne pogoje za varno uporabo vzletno pristajalne točke,
 - koordinacijo in organizacijo letenja, če se vzletno pristajalna točka nahaja v območju določenem v 3. točki drugega odstavka 12. člena ali območju vzletišča,
 - topografsko karto, na kateri so vrisani:
 - koordinate vzletno pristajalne točke v zapisu WGS-84,
 - območje uporabe zračnega prostora,
 - pristajalni manever.

(6) Povzetek informacij iz navodil za uporabo vzletno pristajalne točke mora biti dostopen na lokaciji vzletno pristajalne točke.

(7) Agencija izvede vpis na seznam po predložitvi:

- izjave odgovorne osebe upravljalca vzletno pristajalne točke o izpolnjevanju pogojev za vpis na seznam iz petega odstavka tega člena,
- podatkov o vzletno pristajalni točki (ime lokacije, koordinate, kontaktni podatek).

(8) Upravljalec vzletno pristajalne točke mora letno, najkasneje do 31. januarja v tekočem letu, obvestiti agencijo o statusu vzletno pristajalne točke. Vzletno pristajalna točka ima lahko operativni status, če izpolnjuje vse pogoje iz petega odstavka tega člena. V primeru, da odgovorna oseba upravljalca ne javi statusa vzletno pristajalne točke v predpisanem roku, le-ta postane neoperativna in se izbriše iz seznama.

(9) Za vzletanje in pristajanje lahko pilot naprave uporablja tudi letališča in vzletišča v skladu z dogovorom obratovalca letališča oziroma vzletišča. Obratovalec letališča oziroma vzletišča v svojih navodilih letališča oziroma vzletišča določi postopke koordinacije, organizacije, usmerjanja in dajanja informacij za letenje naprav.

V. PRAVILA LETENJA IN LETENJE NAPRAV

12. člen **(pravila letenja in omejitve)**

(1) Naprave v zračnem prostoru Republike Slovenije letijo v skladu s splošnimi pravili letenja.

(2) Za letenje z napravo veljajo tudi naslednja pravila letenja:

1. Z napravo se leti po pravilih vizualnega letenja (VFR). Nočni leti VFR niso dovoljeni.
2. Z napravo se leti le v zračnem prostoru razredov »E« in »G«.
3. Letenje z napravo znotraj zračnega prostora oblike kvadra z dimenzijami 2 km bočno od osi vzletno-pristajalne steze in 3 km vzdolžno od pragov vzletno-pristajalne steze, z višino do 600 m

nad referenčno točko letališča, na katerem se ne zagotavlja kontrole zračnega prometa, je dovoljeno, če pilot naprave pridobi za let naprave soglasje obratovalca letališča.

4. V primeru osnovnega usposabljanja iz tretjega odstavka prejšnjega člena, se z napravo leti na šolskem območju do višinske razlike 150 metrov.
5. Z napravo se lahko leti pod najmanjšo višino, določeno za vizualno letenje, če je zagotovljena višina, ki še zagotavlja varen pristane.
6. Z napravo se leti najmanj 50 metrov nad cestami, železnicami, žičnicami, daljnovodi, drugimi objekti ter skupinami ljudi.
7. Časovni presledek med dvema vzletoma naprave oziroma razdalja med dvema napravama na isti vzletno pristajalni točki, mora zagotavljati varno vzletanje naprave.
8. Če dve napravi letita ena nasproti drugi na isti višini, morata pilota zaviti desno tako, da je medsebojna razdalja med napravama najmanj 50 metrov.
9. Če se smeri letenja naprav, ki letijo na približno enaki višini, križajo, ima prednost naprava, ki je na desni strani druge naprave. Naprava, ki nima prednosti, mora zaviti v svojo desno stran tako, da pusti naprej napravo s prednostjo na razdalji najmanj 50 metrov. S križanjem smeri letenja naprave je mišljeno, da seka ena naprava drugi napravi smer pod kotom od 70 do 160 stopinj.
10. Naprava, ki jo prehiteva druga naprava, ima prednost. Naprava, ki leti z večjo hitrostjo, prehiteva napravo, ki leti z manjšo hitrostjo, na razdalji najmanj 50 metrov.
11. Kadar letita dve napravi druga proti drugi na isti višini na pobočju, ima prednost naprava, ki ima pobočje na desni strani, druga naprava pa mora zaviti desno od pobočja.
12. Prepovedano je prehitevati na isti višini, če imata obe napravi na desni strani pobočje. Če imata napravi pobočje na levi strani, je dovoljeno prehitevati tako da naprava, ki leti z večjo hitrostjo, prehiteva po desni strani napravo, ki leti z manjšo hitrostjo.
13. Če leti več naprav v istem termičnem vzgorniku z majhno višinsko razliko, ima prednost tista naprava, ki je prva začela krožiti. Naprave krožijo v tistem zavoju (levem ali desnem), v katerem je začela krožiti prva, sprednja naprava.
14. Letenje z napravami v oblakih ni dovoljeno.
15. Če pristaja hkrati več naprav, ima prednost tista naprava, ki leti na manjši višini.
16. Z napravo lahko leti pilot naprave, na tandem napravi pa poleg pilota tandem naprave največ še ena oseba, v skladu z določbami te uredbe.
17. Akrobatsko letenje z napravo nad naselji, cestami, železnicami, žičnicami, daljnovodi, drugimi objekti ter skupinami ljudi je prepovedano.

13. člen (oprema)

- (1) Med letenjem na napravi mora vsaka oseba uporabljati ustrezno čelado.
- (2) Naprava oziroma pilot naprave mora imeti ustrezno reševalno padalo, kadar z napravo leti višje kot 150 metrov nad tlemi.
- (3) Pri letenju z napravo je treba imeti napravo za spremljanje višine, razen če se leti pod nadzorom učitelja.
- (4) Pri usposabljanju mora imeti učenec radijsko zvezo z učiteljem, v skladu s programom usposabljanja.

14. člen (letenje v primeru usposabljanja)

- (1) Letenje z napravo v primeru usposabljanja mora spremljati učitelj letenja, ki mora imeti dovoljenje pilota naprave.
- (2) Učitelj letenja pri usposabljanju učencev:
 1. pred začetkom letenja preveri brezhibnost naprave z vizualnim pregledom naprave in s pregledom identifikacijske nalepke naprave;
 2. pred začetkom letenja preveri, ali so učenci za pilota naprave vpisani v seznam učencev in ali so opremljeni s predpisano opremo;
 3. preveri meteorološko situacijo in v glede na vremenske razmere dovoli letenje;
 4. skrbi za red in disciplino učencev na vzletno pristajalni točki;

5. prepove letenje učencu, za katerega se posumi, da uporablja napravo ali opremo, ki nista brezhibni, ali učencu, ki duševno in telesno ni sposoben leteti z napravo oziroma je pod vplivom alkohola, mamil ali druge psihoaktivne substance;
6. nalaga učencem za pilota naprave naloge v okviru programa usposabljanja in predpisov in nadzoruje letenje z napravo;
7. odloča o začetku, prekinitvi in koncu letenja z napravo;
8. prepove letenje z napravo učencu, ki krši pravila letenja ali kako drugače ogroža varnost letenja.

15. člen **(letenje s tandem napravo)**

(1) Za letenje s tandem napravo pilot naprave sopotnika pri nekomercialnem letu pripravi na let in mu poda varnostna navodila pred letom.

(2) Za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov proti plačilu ali katerokoli drugi protivrednosti s tandem jadralnimi padali in tandem jadralnimi zmaji operator pred pričetkom izvajanja dejavnosti pridobi dovoljenje agencije.

(3) Operator iz prejšnjega odstavka mora ves čas izvajanja dejavnosti imeti:

1. operativne postopke in omejitve za zagotavljanje varnega izvajanja tandemskih poletov,
2. usposobljeno in preverjeno osebje,
3. ustrezno, primerno in vzdrževano opremo,
4. zavarovanje potnikov in
5. dokazilo o sklenjeni pogodbi o prevozu potnikov (vozovnico).

(4) Pilot tandem jadralnega padala ali pilot tandem jadralnega zmaja mora za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov proti plačilu ali katerokoli drugi protivrednosti uporabljati operativne postopke in omejitve za zagotavljanje varnega izvajanja tandemskih poletov v vseh fazah poleta, kot jih določi operator.

(5) Operator in pilot zagotovita, da ima pilot tandem jadralnega padala ali pilot tandem jadralnega zmaja dovoljenje iz drugega odstavka tega člena pri izvajanju dejavnosti prevoza potnikov proti plačilu ali katerokoli drugi protivrednosti s tandem napravo pri sebi in ga na zahtevo nadzornega organa predloži.

(6) Agencija določi podrobnejše zahteve iz tretjega in četrtega odstavka tega člena za pridobitev dovoljenja iz drugega odstavka tega člena.

VI. USPOSABLJANJE, IZPITI, DOVOLJENJA IN POOBLASTILA PILOTOV NAPRAV, PRIZNAVANJE TUJIH DOVOLJENJ IN ZDRAVSTVENE ZAHITEVE

16. člen **(pogoji za usposabljanje)**

(1) Oseba, ki se usposablja za pilota naprave, mora izpolnjevati naslednje pogoje:

1. starost vsaj 15 let;
2. da izpolnjuje zdravstvene zahteve iz 28. člena te uredbe;
3. da je pred praktičnim usposabljanjem za pilota naprave uspešno končala osnovno teoretično usposabljanje po programu usposabljanja pilotov z ustrezno napravo;
4. da je vpisana v seznam učencev pri učitelju letenja za določeno vrsto naprave;
5. da ima pred začetkom usposabljanja pisno soglasje staršev ali skrbnika, če je mlajša od 18 let.

(2) Usposabljanje za pilote naprav se opravlja po programu usposabljanja.

(3) Usposabljanje pilotov za ustrezno vrsto naprave lahko opravlja učitelj letenja z napravo ali pravna oseba, ki je prijavila dejavnost v skladu s 25. členom te uredbe.

17. člen **(pravila in pogoji za opravljanje izpita)**

(1) Oseba, ki želi opraviti izpit za pilota naprave, ne sme biti mlajša od 16 let in mora prošnji za opravljanje teoretičnega izpita priložiti priporočilo učitelja letenja z napravo za pristop k izpitu.

(2) Priporočilo iz prejšnjega odstavka ne sme biti starejše od 12 mesecev. V primeru, da kandidat v tem obdobju ne pristopi k teoretičnemu izpitu, mora opraviti osvežitveno usposabljanje pri učitelju letenja za ustrezno vrsto naprave.

(3) Kandidat mora pristopiti k opravljanju praktičnega dela izpita v roku 6 mesecev po opravljenem teoretičnem delu izpita.

18. člen (izpit pilota naprave)

(1) Izpit za pilota naprave se opravi pod nadzorom učitelja pred izpitno komisijo. Izpitno komisijo imenuje agencija. Izpit za pridobitev dovoljenja pilota naprave sestavljata teoretični in praktični del.

(2) Izpitna komisija ima pravico do vpogleda v zapise o usposabljanju in dokazila o naletu.

(3) Teoretični del izpita obsega skupne predmete in posebne predmete za posamezno vrsto naprave. Način izvajanja teoretičnega dela izpita za posamezno vrsto naprave določi agencija.

(4) Skupni predmeti so naslednji:

- letalski predpisi in navigacija;
- meteorologija;
- človeško delovanje in zmogljivost.

(5) Posebni predmeti za posamezno vrsto naprave so naslednji:

- aerodinamika, mehanika letenja in/ali pogon za ustrezno vrsto naprave;
- konstrukcija naprave;
- postopki v sili.

(6) Skupni predmeti iz četrtega odstavka tega člena so enaki za vse vrste naprav, izpite iz posebnih predmetov iz prejšnjega odstavka pa je treba opraviti za vsako vrsto naprave posebej.

19. člen (pilot naprave)

(1) Z napravo lahko upravlja oseba, ki ima veljavno dovoljenje pilota naprave.

(2) Z napravo lahko upravlja tudi oseba med usposabljanjem za pridobitev dovoljenja pilota naprave ali pooblastila, kadar leti z ali pod nadzorom imetnika pooblastila učitelja letenja z napravo, ki je izdano v skladu s pogoji iz 21. člena te uredbe.

20. člen (pooblastila - splošno)

(1) Pooblastila za ustrezno vrsto naprave sta naslednji:

- pooblastilo učitelja letenja z napravo,
- pooblastilo pilota tandem naprave.

(2) Usposabljanje za pooblastila iz prejšnjega odstavka, se izvede v skladu s programom usposabljanja.

(3) Izpiti za pridobivanje posameznih vrst pooblastil se opravijo pred izpitno komisijo, ki jo imenuje agencija in se mora opraviti v 12 mesecih od izdanega priporočila učitelja letenja za ustrezno pooblastilo. V primeru, da kandidat v tem obdobju ne opravi izpita, mora opraviti osvežitveno usposabljanje pri učitelju letenja za ustrezno pooblastilo.

(4) Izpitna komisija ima pravico do vpogleda v zapise o usposabljanju in dokazila o naletu.

(5) Veljavnost pooblastil je neomejena pod pogojem, da imetnik izpolnjuje pogoje za ohranjanje privilegijev ustreznega pooblastila.

(6) Izpolnjevanje pogojev in zahtev za ohranjanje privilegijev mora biti zabeleženo v knjižico letenja ali enakovreden dokument oziroma na drug ustrezen način.

21. člen **(pooblastilo učitelja letenja z napravo)**

(1) Privilegiji imetnika pooblastila učitelja letenja z napravo so:

- usposabljanje za letenje za izdajo dovoljenja pilota naprave;
- usposabljanje za letenje za izdajo pooblastila pilota tandem naprave;
- usposabljanje za izdajo pooblastila učitelja letenja z napravo.

(2) Privilegije iz prejšnjega odstavka lahko imetnik pooblastila učitelja izvaja, če ima veljavno dovoljenje in ustreznega pooblastila oziroma privilegije, za katerega se izvaja usposabljanje v skladu s 25. členom te uredbe.

(3) Program usposabljanja za učitelja letenja z napravo je oblikovan na način, da se kandidat usposobi za izvajanje naslednjih veščin in kompetenc:

- priprava virov,
- ustvarjanje ugodnega okolja za učenje,
- predstavitev znanja,
- obvladovanja nevarnosti in napak,
- obvladovanje časa pri doseganju ciljev usposabljanja,
- olajšanje učenja,
- ocenjevanje uspešnosti kandidata,
- spremljanje in pregled napredka kandidata,
- ocenjevanje usposabljanja,
- poročanje o rezultatih.

(4) Kandidat za izdajo pooblastila za učitelja letenja naprave mora pred opravljanjem izpita izpolnjevati naslednje pogoje:

- starost najmanj 18 let,
- ustrezno vrsto naprave mora imeti vpisano v dovoljenje,
- opravljenih najmanj 200 ur letenja z ustrežno napravo,
- uspešno mora končati usposabljanje po programu usposabljanja in predložiti priporočilo učitelja letenja za pristop k izpitu.

(5) Praktični del izpita za učitelja letenja z napravo vsebuje prikaz veščin iz tretjega odstavka tega člena.

(6) Učitelj letenja z napravo lahko izvaja privilegije pooblastila, če ima v zadnjih treh letih od dneva nameravanega usposabljanja kandidatov opravljeno osvežitveno usposabljanje za učitelja letenja z napravo, ki vsebuje ustrezne teme za ohranjanje veščin iz tretjega odstavka tega člena in izpolnjuje enega od naslednjih pogojev:

- opravljenih vsaj 30 ur izvajanja privilegijev učitelja letenja z napravo, ali
- opravljenih 10 ur letenja kot pilot ustrezne naprave.

(7) V primeru, da pogoji iz prejšnjega odstavka niso izpolnjeni, mora imetnik pooblastila izpolniti naslednje pogoje:

- opraviti osvežitveno usposabljanje za učitelje letenja z napravo in
- opraviti praktični izpit za učitelja pred izpitno komisijo.

22. člen **(pooblastilo pilota tandem naprave)**

(1) Privilegiji imetnika pooblastila pilota tandem naprave so, da izvaja lete z ustrežno vrsto tandem naprave:

- brez plačila ali druge protivrednosti; ali
- proti plačilu, če izpolnjuje dodatne pogoje iz 15. člena te uredbe.

(2) Imetnik pooblastila pilota tandem naprave ima to pooblastilo za vrsto naprave, za katero je opravil praktični izpit.

(3) Pilot tandem naprave se usposobi za izvajanje naslednjih veščin in postopkov:

- dajanje navodil potniku,
- priprava potnika na let,
- normalni postopki vzleta in pristanka,
- nenormalni postopki in postopki v sili,
- obvladovanje nevarnosti in napak,
- priprava potnika na pristaneke,
- pristaneke v različnih meteoroloških pogojih (v veter, z vetrom),
- nudenje prve pomoči in oskrba,
- ukrepanje v primeru nevarnosti.

(4) Kandidat za opravljanje izpita za pilota tandem naprave mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- starost najmanj 18 let,
- ustrezno vrsto naprave mora imeti vpisano v dovoljenje;
- opravljenih najmanj 150 ur letenja z napravo, ki jo ima vpisano v dovoljenje;
- uspešno mora končati usposabljanje po programu usposabljanja in predložiti priporočilo učitelja letenja za pristop k izpitu,
- izpolnjevati zdravstvene zahteve iz 28. člena te uredbe.

(5) Praktični del izpita za pilota tandem naprave obsega prikaz veščin iz tretjega odstavka tega člena.

(6) Pilot tandem naprave lahko izvaja privilegije pooblastila, če v zadnjih treh letih od dneva nameravanega letenja s tandem napravo izpolni vsaj dva od naslednjih pogojev:

- opravi osvežitveno usposabljanje za pilota tandem naprave, ki vsebuje ustrezne teme za ohranjanje veščin iz tretjega odstavka tega člena (usposabljanje traja najmanj 6 ur) ali letno usposabljanje ter preverjanje za pilota tandem naprave v skladu s 15. členom te uredbe,
- opravi vsaj 20 letov z ustrezno tandem napravo,
- opravi let za usposabljanje pred izpitno komisijo.

(7) V primeru, da pogoji iz prejšnjega odstavka niso izpolnjeni, mora imetnik pooblastila izpolniti naslednje pogoje:

- opraviti osvežitveno usposabljanje za pilota tandem naprave, ki vsebuje ustrezne teme iz tretjega odstavka tega člena ali letno usposabljanje in preverjanje za pilota tandem naprave v skladu s 15. členom te uredbe, in
- opraviti let za usposabljanje pred izpitno komisijo.

23. člen

(izdaja in veljavnost dovoljenja pilota naprave in pooblastil)

(1) Dovoljenje pilota naprave ali pooblastila izda agencija, na zahtevo osebe, ki je opravila izpit za pilota naprave.

(2) Zahtevo za izdajo dovoljenja ali pooblastila se poda na agencijo najkasneje v šestih mesecih po opravljanem praktičnem izpitu.

(3) Dovoljenje vsebuje naslednje podatke: naziv dovoljenja, država izdaje dovoljenja, številka dovoljenja, priimek in ime imetnika, datum in kraj rojstva imetnika, naslov imetnika, državljanstvo imetnika, podpis imetnika, pristojni organ izdaje, podpis uradne osebe agencije, pečat ali žig agencije, datum prve izdaje in koda države, veljavnost, privilegiji za radiotelefonijo, opombe, vrsta naprave in pooblastila ter veljavnost pooblastil.

(4) V primeru dvoma, da imetnik pooblastila ne izpolnjuje več pogojev za uveljavljanje privilegijev iz pooblastila, lahko agencija od imetnika pooblastila zahteva, da opravi predpisane teoretične in praktične preizkuse za preverjanje njegove strokovne sposobnosti ter izpolni zdravstvene zahteve.

(5) Pilot naprave mora imeti dovoljenje iz tretjega odstavka tega člena pri uporabi naprave pri sebi in ga mora na zahtevo nadzornega organa predložiti.

24. člen **(podatki o letenju z napravo)**

(1) Pilot naprave vpisuje svoje letenje z napravo v knjižico letenja, enakovreden dokument ali na drug način, ki dokazuje izkušnje.

(2) Sestavine zapisa letenja so naslednje:

- datum leta,
- kraj in ura vzleta,
- kraj in ura pristanka,
- vrsta naprave,
- tip naprave,
- čas letenja z napravo,
- opombe.

(3) Kandidatu za pilota naprave mora zapise potrditi učitelj letenja naprave. Za verodostojnost zapisov je odgovoren pilot naprave oziroma učitelj letenja.

25. člen **(usposabljanje kandidatov)**

(1) Usposabljanje kandidatov za pridobivanje dovoljenja pilota naprave in za pridobivanje pooblastil iz te uredbe opravljajo učitelji letenja kot posamezniki ali usposabljanje poteka v okviru pravne osebe, ki izvaja to usposabljanje.

(2) Učitelj ali pravna oseba, ki bo nudila usposabljanje, prijavi nameravano usposabljanje agenciji. Prijava vsebuje:

- podatke o učitelju ali pravni osebi,
- naslov glavnega kraja poslovanja,
- seznam učiteljev, ki izvajajo usposabljanje,
- glavnega učitelja letenja oziroma vodjo učiteljev letenja,
- navedbo ali predložitev programov za ustrezna dovoljenja ali pooblastila, ki se bodo izvajala,
- izjavo učitelja ali pravne osebe, da bo upošteval in izpolnjeval vse zahteve te uredbe.

(3) Osebe iz prvega odstavka tega člena hranijo dokumentacijo o usposabljanju vsaj 5 let po končanem usposabljanju kandidata.

(4) Dokumentacija o usposabljanju vsebuje:

- osebne podatke kandidata (ime in priimek, rojstni datum in naslov),
- dokazilo o zdravstveni sposobnosti kandidata v skladu s to uredbo,
- zapis teoretičnega usposabljanja,
- teste napredka,
- zapise praktičnega usposabljanja s podatki o datumu, kraju, vaji, naletu, uspešnosti in učitelju opravljenega usposabljanja,
- zapise o vrsti naprave (tip in vrsta), s katero je opravljeno usposabljanje,
- soglasje staršev ali skrbnikov, če je kandidat mlajši od 18 let,
- priporočilo za opravljanje izpita.

26. člen **(priznavanje tujih dovoljenj)**

(1) V Republiki Sloveniji lahko z jadralnimi padali in jadralnimi zmaji samostojno letijo piloti, ki imajo veljavno dovoljenje pilota naprave, ki ga je izdal pristojni organ tuje države in dodatno izpolnjujejo enega od naslednjih pogojev:

- so imetniki dokazila o mednarodni usposobljenosti pilota naprave (IPPI) v skladu s standardi, ki jih je sprejela Mednarodna aeronavtična zveza (FAI) in letijo v skladu s privilegiji dosežene IPPI stopnje; ali

- je država izdaje dovoljenja vključena na seznam držav, ki ga objavi agencija in katerih dovoljenja so neposredno priznana za letenje v zračnem prostoru Republike Slovenije.

(2) Imetniki tujih dovoljenj, ki so imetniki privilegijev za letenje jadralnih padal na motorni pogon in jadralnih zmajev na motorni pogon, lahko samostojno letijo v skladu s privilegiji izdanega dovoljenja in dodatno izpolnjujejo naslednje pogoje:

- predhodno najavijo aktivnosti na način, kot ga določi agencija na svoji spletni strani;
- upoštevajo omejitve, kot jih opredeli agencija, če je to ustrezno; in
- imajo vsaj 20 ur letenja na ustrezni napravi na motorni pogon.

(3) Imetniki tujih dovoljenj, ki ne izpolnjujejo pogojev iz prvega in drugega odstavka tega člena, ne smejo izvajati privilegijev dovoljenja v Republiki Sloveniji.

(4) Imetniki tujih dovoljenj, za naprave, ki niso navedene v prvem in drugem odstavku tega člena, brez predhodnega dovoljenja agencije, v Republiki Sloveniji ne smejo leteti.

(5) Učitelji letenja oziroma organizacije za usposabljanje iz tujine lahko poučujejo letenje v Republiki Sloveniji pod pogojem, da pri agenciji pridobijo posebno soglasje. Pogoje za izdajo soglasja določi agencija.

(6) Za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov proti plačilu ali drugi protivrednosti mora tuj operator pridobiti dovoljenje agencije v skladu s to uredbo.

(7) Piloti naprav, ki so imetniki tujih dovoljenj, morajo imeti dovoljenja iz prvega, četrtega in šestega odstavka tega člena pri uporabi naprave pri sebi in jih na zahtevo nadzornega organa predložiti.

(8) Učitelji letenja oziroma organizacije za usposabljanje iz tujine morajo imeti soglasje iz petega odstavka tega člena pri izvajanju usposabljanja pri sebi in ga na zahtevo nadzornega organa predložiti.

27. člen **(zamenjava tujih dovoljenj in pooblastil)**

(1) Na podlagi veljavnega dovoljenja ali pooblastila, pridobljenega v tujini, lahko agencija na zahtevo imetnika dovoljenja za ustrezno vrsto naprave izda dovoljenje ali pooblastilo v skladu s to uredbo.

(2) Pred izdajo dovoljenja za ustrezno vrsto naprave v skladu s to uredbo, mora imetnik tujega dovoljenja:

- opraviti teoretični del izpita iz predmeta letalski predpisi,
- opraviti praktični del izpita pred izpitno komisijo za to vrsto naprave,
- izpolnjevati zdravstvene zahteve iz 28. člena te uredbe.

(3) Pred izdajo veljavnega pooblastila v skladu s to uredbo, mora imetnik tujega pooblastila:

- biti imetnik dovoljenja za ustrezno vrsto naprave v skladu s to uredbo,
- izpolnjevati pogoje za izdajo posameznega pooblastila, kot so določeni s to uredbo,
- opraviti praktični del izpita pred izpitno komisijo.

28. člen **(zdravstvene zahteve)**

(1) Kandidati, ki se usposablajo za dovoljenje pilota naprave, morajo pred pričetkom usposabljanja opraviti zdravniški pregled za voznike motornih vozil, v skladu s predpisi, ki urejajo zdravstvene pogoje voznikov motornih vozil ali imeti veljavno najmanj zdravniško spričevalo razreda LAPL izdano v skladu s Prilogo IV del MED Uredbe Komisije (EU) št. 1178/2011 z dne 3. novembra 2011 o tehničnih zahtevah in upravnih postopkih za letalsko osebje v civilnem letalstvu v skladu z Uredbo (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 311, 25.11.2011, str. 1), zadnjič spremenjene z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2021/2227 z dne 14. decembra 2021 o spremembi Uredbe (EU) št. 1178/2011 glede zahtev za operacije v vseh vremenskih razmerah ter za usposabljanje za pridobitev ratinga za instrumentalno letenje in ratinga za tip za helikopterje (UL L 448, 15.12.2021, str. 39); v nadaljnjem besedilu: Uredba 1178/2011/EU).

(2) Pilot tandem, ki opravlja dejavnost prevoza potnikov, mora zdravniški pregled opraviti vsaka 3 leta.

(3) Zdravniški pregledi kandidatov za pilota naprave in pilotov naprav iz te uredbe se opravljajo pri pooblaščenih zdravstvenih organizacijah oziroma pooblaščenih zasebnih zdravnikih za preglede voznikov motornih vozil, ki so usposobljeni za opravljanje takih pregledov ali pri zdravnikih za letalsko osebo (AME), ki so certificirani v skladu z Uredbo 1178/2011/EU.

VII. NADZOR NAD IZVAJANJEM DOLOČB TE UREDBE

29. člen **(nadzor)**

(1) Nadzor nad izvajanjem te uredbe izvaja agencija.

(2) Posamezna opravila v zvezi z izvajanjem tehničnih pregledov naprav lahko opravljajo pooblaščen osebe.

(3) Poleg agencije tudi policija izvaja nadzor in ugotavlja prekrške iz:

- 3. točke 35. člena te uredbe (dovoljenje pilota naprave);
- 8. točke 34. člena te uredbe (tuje dovoljenje pilota naprave in izpolnjevanje pogojev iz 26. člena);
- 10. točke prvega odstavka 30. člena ter in 2. in 4. točke prvega odstavka 32. člena (dovoljenje operatorja za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov);
- 9. točke prvega odstavka 30. člena in 2. točke prvega odstavka 32. člena te uredbe (soglasje agencije tujemu učitelju letenja oziroma organizaciji za usposabljanje);
- 1. točke 34. člena in 2. točke 35. člena te uredbe (primernost naprave za letenje in dokazilo o tehničnem pregledu naprave).

(4) Nadzor in ugotavljanje prekrškov iz prejšnjega odstavka lahko poleg policije opravlja tudi občinsko redarstvo, če je za to posebej pooblaščen z odlokom samoupravne lokalne skupnosti.

VIII. KAZENSKÉ DOLOČBE

30. člen **(prekrški)**

(1) Z globo 3.000 eurov se kaznuje za prekršek pravna oseba, če:

1. da v promet napravo, ki nima izjave o skladnosti z navedbo standarda, po katerem je izdelana ali v drugem dokumentu proizvajalca navedenih omejitev in pogojev uporabe (4. člen),
2. da v promet napravo, ki nima pritrjene ali natisnjene oznake, iz katere je mogoče ugotoviti proizvajalca, tip in serijsko številko (5. člen),
3. izvaja tehnične preglede naprav v nasprotju z določbami 6. člena te uredbe ali brez veljavnega pooblastila iz 7. člena te uredbe,
4. izvaja organizirano letenje iz neevidentiranih vzletno pristajalnih točk oziroma iz neevidentiranih vzletno pristajalnih točk, za katera v času tekmovanja oziroma prireditve niso izpolnjeni predpisani pogoji (drugi odstavek 11. člena),
5. izvaja prevoz potnikov s tandem jadralnimi padali ali s tandem jadralnimi zmaji proti plačilu ali drugi protivrednosti brez dovoljenja agencije ali v nasprotju z dovoljenjem ali nima operativnih postopkov in omejitev, usposobljenega in preverjenega osebja, ustrezne, primerne in vzdrževane opreme, zavarovanja potnikov, dokazila o sklenjeni pogodbi o prevozu potnikov ali ne upošteva zahtev, ki jih določi agencija (drugi, tretji in šesti odstavek 15. člena),
6. izvaja usposabljanje kandidatov za pridobitev dovoljenja pilota naprave ali za pridobitev pooblastil, učitelj letenja pa nima ustreznega privilegija ali privilegij ni veljaven (drugi in šesti odstavek 21. člena),
7. izvaja prevoze potnikov s tandem napravo proti plačilu ali drugi protivrednosti, pilot tandem naprave pa nima privilegija pilota tandem naprave ali ta ni veljaven (drugi in šesti odstavek 22. člena),
8. izvaja usposabljanje kandidatov, brez da bi prijavila namero agenciji ali pri izvajanju ne upošteva pogojev in navodil iz prijave ali ne hrani dokumentacije o usposabljanju (25. člen),

9. kot učitelj letenja oziroma organizacija, ki nima sedeža v Republiki Sloveniji, poučuje letenje brez soglasja agencije ali v nasprotju s soglasjem (peti odstavek 26. člena),
 10. kot operator, ki nima sedeža v Republiki Sloveniji, izvaja prevoz potnika z letalno napravo proti plačilu ali drugi protivrednosti brez dovoljenja agencije (šesti odstavek 26. člena).
- (2) Z globo 3.000 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.
 - (3) Z globo 400 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika ali odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.
 - (4) Z globo 600 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik.

31. člen (prekrški)

- (1) Z globo 600 eurov se kaznuje za prekršek pravna oseba, če:
 1. kot upravljalec vzletno pristajalne točke predloži agenciji netočne podatke o izpolnjevanju pogojev za vpis na seznam vzletno pristajalnih točk, ki jih določa peti odstavek 11. člena te uredbe,
 2. kot upravljalec vzletno pristajalne točke na lokaciji vzletno pristajalne točke ne zagotovi povzetka informacij iz navodil (šesti odstavek 11. člena).
- (2) Z globo 600 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.
- (3) Z globo 200 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika ali odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.
- (4) Z globo 300 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik.

32. člen (prekrški)

- (1) Z globo 200 eurov se kaznuje za prekršek pravna oseba, če:
 1. kot operator, ki izvaja prevoz potnikov s tandem jadralnimi padali ali s tandem jadralnimi zmaji proti plačilu ali drugi protivrednosti ne zagotovi, da ima pilot pri sebi dovoljenje agencije za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov ali dovoljenja na zahtevo nadzornemu organu ne predloži (peti odstavek 15. člena),
 2. kot pilot, ki izvaja prevoz potnikov s tandem jadralnimi padali ali s tandem jadralnimi zmaji proti plačilu ali drugi protivrednosti nima pri sebi dovoljenja agencije za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov ali dovoljenja na zahtevo nadzornemu organu ne predloži (peti odstavek 15. člena),
 3. kot učitelj letenja oziroma organizacija, ki nima sedeža v Republiki Sloveniji, poučuje letenje in nima pri sebi soglasja agencije ali na zahtevo nadzornemu organu ne predloži tega soglasja (osmi odstavek 26. člena),
 4. kot operator, ki nima sedeža v Republiki Sloveniji, izvaja prevoz potnika z napravo proti plačilu ali drugi protivrednosti in nima pri sebi dovoljenja agencije ali na zahtevo nadzornemu organu ne predloži tega dovoljenja (sedmi odstavek 26. člena).
- (2) Z globo 200 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.
- (3) Z globo 100 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika ali odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.
- (4) Z globo 100 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje posameznik.

33. člen (prekrški)

Z globo od 600 do 2000 eurov se za prekršek kaznuje posameznik, ki:

1. za vzletanje in pristajanje uporablja letališče ali vzletišče brez dogovora z obratovalcem (deveti odstavek 11. člena),
2. leti v nasprotju s pravili letenja in omejitvami, ki so določena v 12. členu te uredbe.

34. člen (prekrški)

Z globo 400 eurov se za prekršek kaznuje posameznik, ki:

1. uporablja napravo, ki nima veljavnega tehničnega pregleda (6. člen),
2. ne uporablja ali ne vzdržuje naprave v skladu z navodili proizvajalca (9. in 10. člen),
3. kot učitelj letenja ne izvaja svojih dolžnosti, ki so določene v 14. členu te uredbe,
4. kot pilot tandem naprave ne pripravi sopotnika na let in mu ne poda varnostnih navodil (prvi odstavek 15. člena),
5. kot pilot tandem jadralnega padala ali tandem jadralnega zmaja pri izvajanju dejavnosti prevoza potnikov proti plačilu ali katerokoli drugi protivednosti ne uporablja operativnih postopkov in omejitev za zagotavljanje varnega izvajanja tandemskih poletov v vseh fazah poleta, kot jih določi operator (četrti odstavek 15. člena),
6. upravlja napravo brez veljavnega dovoljenja pilota naprave oziroma med usposabljanjem brez nadzora imetnika pooblastila učitelja letenja (19. člen),
7. izvaja prevoze potnikov s tandem napravo brez privilegija pilota tandem naprave ali ta ni veljaven (drugi in šesti odstavek 22. člena),
8. je tuj državljan, ki leti v Republiki Sloveniji pa ne izpolnjuje pogojev, ki jih določa prvi, drugi in četrti odstavek 26. člena te uredbe ali nima pri sebi oziroma zahteva nadzornemu organu ne predloži dovoljenja v skladu s sedmim odstavkom 26. člena te uredbe.

35. člen (prekrški)

Z globo 100 eurov se za prekršek kaznuje posameznik, ki:

1. ne uporablja opreme, ki je določena v 13. členu te uredbe,
2. Pri uporabi naprave nima pri sebi dokazila o opravljenem tehničnem pregledu ali na zahtevo nadzornemu organu ne predloži tega dokazila (sedmi odstavek 6. člena),
3. kot pilot naprave pri uporabi naprave nima pri sebi dovoljenja pilota naprave ali na zahtevo nadzornemu organu ne predloži tega dovoljenja (peti odstavek 23. člena).

IX. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

36. člen (prehodne določbe)

(1) Dovoljenje, ki je izdano v skladu z Uredbo o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu (Uradni list RS, št. 13/99, 18/01), se šteje, kot da je izdano v skladu s to uredbo. Imetnik lahko dovoljenje zamenja za dovoljenje, izdano v skladu s to uredbo.

(2) Pooblastila, ki so izdana v skladu z Uredbo o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu (Uradni list RS, št. 13/99, 18/01) veljajo do poteka veljavnosti. Po poteku veljavnosti mora imetnik teh pooblastil zamenjati dovoljenje in pooblastila za dovoljenje, izdano v skladu s to uredbo. Za ohranjanje privilegijev ustreznega pooblastila mora imetnik izpolnjevati pogoje v skladu s to uredbo.

(3) Seznam vzletno pristajalnih točk v skladu s to uredbo agencija vzpostavi v 12 mesecih od uveljavitve te uredbe.

(4) Operator mora pridobiti dovoljenje za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov v skladu s to uredbo v 12 mesecih od uveljavitve te uredbe.

37. člen
(prenehanje veljavnosti)

Z dnem uveljavitve te uredbe preneha veljati Uredba o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu (Uradni list RS, št. 13/99, 18/01) in Operativno-tehnična zahteva za izvajanje tehničnih pregledov jadralnih zmajev in jadralnih padal (Uradni list RS, št. 50/15).

38. člen
(začetek veljavnosti)

Ta uredba začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. XXX-XXX-XXX
Ljubljana, dne XX. meseca 2023.
EVA 2022-2430-0108

Vlada Republike Slovenije
dr. Robert Golob
predsednik

Priloga 1
Priloga 2

OBRAZLOŽITEV

I. UVOD

1. Pravna podlaga (besedilo, vsebina zakonske določbe, ki je podlaga za izdajo uredbe)

Pravna podlaga za izdajo predlagane Uredbe o prostem letenju so določbe Zakona o letalstvu (Uradni list RS, št. 81/10 – uradno prečiščeno besedilo, 46/16 in 47/19; v nadaljnjem besedilu: ZLet), ki ministru, pristojnemu za promet nalagajo sprejem predpisov, s katerimi ureja:

- pravila letenja (drugi odstavek 8. člena ZLet),
 - plovnostne zahteve in natančnejše postopke za izdajo in podaljšanje veljavnosti spričeval o plovnosti ter priznanje veljavnosti tujih spričeval o plovnosti (peti odstavek 31. člena ZLet),
 - pogoje in postopke za pridobitev spričevala ali potrdila organizacije za načrtovanje, izdelavo, vzdrževanje, za izvajanje sprememb in popravil zrakoplovov, motorjev, propelerjev, delov in opreme zrakoplovov ter o amaterski izdelavi zrakoplovov, zlasti glede strokovne usposobljenosti osebja, prostorov, tehnične opremljenosti in organizacije, pri čemer upošteva tudi ustrezno prilogo k Čikaški konvenciji in ustrezne Skupne letalske predpise (2. točka drugega odstavka 38. člena ZLet),
 - zahteve za certifikacijo tipa zrakoplova, postopke za izdajo certifikata tipa oziroma ustreznega potrdila in postopek za priznanje tujega certifikata tipa (sedmi odstavek 39. člena ZLet),
 - razvrščanje zrakoplovov in opremo, ki mora biti vgrajena v zrakoplov glede na razvrstitev (tretji odstavek 40. člena ZLet),
 - pravila v zvezi z osebjem, natančnejše pogoje in postopke za pridobitev licence, ratinga, pooblastila, potrdila oziroma spričevala, zlasti glede izobrazbe, strokovne usposobljenosti in izkušenj, zdravstvenih zahtev in omejitev ter morebitnih starostnih in drugih zahtev in omejitev (Pogoje in postopke glede zdravstvenih zahtev v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravstvo) (peti odstavek 43. člena ZLet),
 - pogoje in postopke za priznanje tujih licenc (šesti odstavek 43. člena ZLet),
 - zahteve glede sestave posadke, ki mora biti na krovu zrakoplova, glede na usposobljenost in izkušnost osebja, razred, tip in vrsto zrakoplova, izkušnje prevoznika ter vrsto in način izvedbe leta z zrakoplovom (tretji odstavek 44. člena ZLet),
 - posebnosti glede zdravstvenih pregledov in glede vodenja evidenc o zdravstveni sposobnosti letalskega osebja in drugega strokovnega osebja (v soglasju z ministrom, pristojnim za zdravstvo) (šesti odstavek 51. člena ZLet) in
 - natančnejše zahteve, način in postopek pridobitve spričevala oziroma dovoljenja za izvajanje dejavnosti za posebne namene (šesti odstavek 77. člena).
- Poleg navedenih je pravna podlaga tudi 21. člen Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22), ki določa, da z uredbo vlada lahko podrobneje ureja in razčlenjuje v zakonu ali v drugem aktu Državnega zbora določena razmerja v skladu z namenom in s kriteriji zakona oziroma drugega predpisa ter da uredbo za uresničevanje pravic in obveznosti državljanov in drugih oseb lahko izda le na podlagi izrecnega pooblastila v zakonu.

2. Rok za izdajo uredbe, določen z zakonom

Rok za izdajo uredbe z zakonom ni konkretno določen. 19. točka drugega odstavka 201. člena ZLet določa, da se Uredba o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu (Uradni list RS, št. 13/99 in 18/01 – ZLet; v nadaljnjem besedilu: Prejšnja uredba) uporablja do uveljavitve predpisov sprejetih, na podlagi določb ZLet.

3. Splošna obrazložitev predloga uredbe, če je potrebna

Predmetna uredba prenavlja prejšnjo uredbo (o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu). Uredba je preimenovana v Uredbo o prostem letenju. Razlog je v poenotenju pravil prostega letenja za vse vrste naprav, ki že obstajajo ali bi se morebiti še pojavile na trgu in ustrezajo definiciji naprave za prosto letenje iz 3. člena te uredbe. Uredba ureja lažje naprave, katerih konstrukcija ali druge letalne sposobnosti niso definirane z nobenim mednarodno priznanim standardom ali certifikacijskimi specifikacijami. Gradnja naprav je lahko v domeni organizacij s komercialnimi cilji ali v domeni samograditelja. Glede specifik pa so v uredbi omenjene konkretne vrste teh naprav, kot so jadralna padala ali jadralni zmaji.

4. Predstavitev presoje posledic za posamezna področja, če te niso mogle biti celovito predstavljene

Sprejetje uredbe in njeno izvajanje bosta imeli administrativne posledice, finančne posledice in vpliv na kadrovske vire agencije. S to uredbo se glede na prejšnjo uredbo širi njen obseg. Kot že zgoraj navedeno se bo za razliko od prejšnje, ki je urejala jadralne zmaje in jadralna padala, uporabljala za vse vrste naprav, ki že obstajajo ali bi se morebiti še pojavile na trgu in ustrezajo definiciji naprave za prosto letenje. Širi se obseg pooblastil agencije in natančneje določajo pogoji za izdajo dovoljenj in pooblastil, kot to določajo 7., 11., 15., 16., 18, 20, 23, 25., 27. in 29. člen te uredbe. Agencija izdaja pooblastila za izvajanje tehničnih pregledov naprav, preverja pogoje in vodi seznam vzletno pristajalnih točk, določa pogoje in izdaja dovoljenja za letenje s tandem napravo, pripravlja program usposabljanja za pilote naprav, imenuje komisijo in izvaja teoretične izpite za pilote naprav, izdaja dovoljenja pilota naprave in pooblastila učitelja letenja z napravo, pilota tandem naprave, priznava tuja dovoljenja in pooblastila, izvaja nadzor nad izvajanjem te uredbe. Agencija bo tako morala izvesti administrativne prilagoditve za izvajanje pooblastil in nadzora nad izvajanjem te uredbe, kot ima navedeno tudi vpliv na povečanje nalog zaposlenih in finančni vpliv v smislu prilagoditve informacijske tehnologije (prilagoditve Empic informacijskega orodja, posodobitve internih priročnikov, nove odobritve, priprava novih licenc, kontrolnih list, postopkov, nadzorov agencije, itd.).

Zaradi izvajanja te uredbe so možne administrativne posledice pri drugih organih (policija, občinska redarstva), saj se delno spreminjajo določbe o pristojnostih. Uredba namreč daje občinam možnost, da za izvajanje dela nadzora nad to uredbo pooblastijo občinska redarstva.

Na drugih področjih se ne predvideva posledic.

II. VSEBINSKA OBRAZLOŽITEV PREDLAGANIH REŠITEV

K 1. členu (vsebina)

Ta člen določa vsebino, ki jo ureja ta uredba.

Uredba ureja civilne naprave in ne ureja naprav, ki se uporabljajo za državne aktivnosti, kot so definirane v točki (a) tretjega odstavka 2. člena Uredbe (EU) 2018/1139 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2018 o skupnih pravilih na področju civilnega letalstva in ustanovitvi Agencije Evropske unije za varnost v letalstvu ter spremembi uredb (ES) št. 2111/2005, (ES) št. 1008/2008, (EU) št. 996/2010, (EU) št. 376/2014 ter direktiv 2014/30/EU in 2014/53/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi uredb (ES) št. 552/2004 in (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe Sveta (EGS) št. 3922/91. Za državne aktivnosti gre takrat, kadar se zrakoplovi ter njihovi motorji, propelerji, deli, nenameščena oprema in oprema za daljinsko upravljanje zrakoplovov »uporablja za vojaške, carinske, policijske, iskalne in reševalne ter gasilske dejavnosti ali storitve, dejavnosti ali storitve mejnega nadzora, obalne straže ali podobne dejavnosti ali storitve, ki se pod kontrolo in odgovornostjo države članice v javnem interesu izvajajo s strani ali v imenu organa z javnimi pooblastili«.

K 2. členu (pomen izrazov)

V tem členu je pojasnjen pomen posameznih izrazov in kratic, ki so uporabljeni v tej uredbi.

K 3. členu (naprave za prosto letenje)

Navedeni so pogoji, katerim mora ustrezati neka naprava, da se lahko klasificira kot naprava za prosto letenje in se z njo lahko leti po pogojih opredeljenih v tej uredbi. Ključna je največja masa naprave in nekaj dodatnih pogojev, katerimi mora ta naprava ustrezati, da se lahko smatra kot naprava, ki je dejansko zmožna letenja. Omejena je tudi hitrost naprave z namenom omejevanja kinetične energije, ki jo lahko taka naprava doseže. Ker se v uredbi ne želi opredeliti samo na posamezno vrsto naprave, kot npr. padalo ali jadralni zmaj, se uporabi besedo »naprava za prosto letenje«. S tem se zajame širok spekter takih naprav, za katere morda do sedaj ni bilo jasno kam točno spadajo, kot je npr. naprava Swift, ki je nekaj podobnega letalu ali pa zmaju in poleti s pomočjo nog oziroma lastne energije, in bi bila zanj uvrstitev med ultralahke naprave nesmotrna.

S to uredbo in tako definicijo naprave se na področju plovnosti ureja naprave do 70 oziroma 75 kg z reševalnim padalom, v pravilniku o plovnosti zrakoplovov iz priloge I osnovne uredbe, ki je še v pripravi, pa se bo urejalo naprave od te mase navzgor. S tem bo pokrit celoten spekter naprav in zrakoplovov, ki se dejansko uporabljajo v zračnem prostoru RS oziroma jih ureja nacionalna zakonodaja. (t.i. zrakoplovi iz priloge I osnovne uredbe).

K 4. členu (ustreznost naprave)

Certificiranje naprav, ki spadajo pod to uredbo oziroma definicijo iz 3. člena te uredbe, ni smotno, ker ne obstajajo mednarodno priznani standardi niti certifikacijske specifikacije (CS). S takimi standardi ali CS-i bi tudi omejili razvoj novih naprav in nadgrajevanje obstoječih. V prejšnji uredbi je bilo predvideno certificiranje, ki pa se v praksi nikoli ni izvajalo. Odgovornost za varno uporabo naprave za prosto letenje je zato v tej uredbi naloženo proizvajalcu naprave. Ta mora navesti omejitve in pogoje v skladu s katerimi se naprava lahko uporablja ali pa zagotoviti izjavo o skladnosti, z navedbo standarda, po katerem je naprava grajena.

K 5. členu (oznaka naprave)

Naprava mora imeti oznako iz katere je razvidno kdo je proizvajalec te naprave, tip naprave in serijska številka. Ta podatek je potreben in predvsem koristen pri preiskovanju dogodkov, katerim je botrovala tehnična okvara, in preprečevanju teh dogodkov na ostalih napravah istega proizvajalca in tipa, saj je napaka morebiti omejena le na določene serijske številke.

K 6. členu (primernost naprave za letenje – tehnični pregled)

Ta člen določa, da je naprava primerna za letenje, če ima opravljen tehnični pregled. Določeno je, kdo lahko opravlja tehnični pregled in pod kakšnimi pogoji. Tehnični pregled lahko opravi pooblaščen oseba iz 7. člena te uredbe, proizvajalec naprave ali od njega pooblaščen oseba, lastnik ali uporabnik naprave. Vzdrževanje je prepuščeno tistemu, ki je za to usposobljen. Lahko je to tudi lastnik naprave, če je to predvidel proizvajalec te naprave oziroma ga je za to proizvajalec usposobil. Naprava se šteje za primerno, če ima opravljen tehnični pregled (kar dokazuje, da je bila naprava vzdrževana v skladu z navodili proizvajalca). Da je bil pregled opravljen, mora uporabnik imeti neko dokazilo oziroma pisno sled. Če proizvajalec ne bi določil nekega minimalnega standarda, se za jadralne zmaje ali jadralna padala, za pregled uporabljata prilogi 1 in 2, ki predpisujeta postopek za jadralna padala in jadralne zmaje. Za druge naprave ni dodatnih zahtev.

K 7. členu (pooblastilo za izvajanje tehničnih pregledov naprav)

Ta člen določa pogoje, pod katerimi neka oseba dobi dovoljenje agencije za izvajanje tehničnih pregledov naprav. Taka oseba lahko izvaja tehnične preglede drugim lastnikom naprav v komercialne namene. V členu so navedeni pogoji pod katerimi lahko nekdo pridobi status pooblaščen osebe za izvajanje tehničnih pregledov naprav.

Pooblastilo za izvajanje tehničnih pregledov naprav izda agencija. Gre za smiselno nadaljevanje prejšnje ureditve glede postopkov atestiranja, ki so bili v prejšnji uredbi urejeni v 7. členu in so jih lahko izvajale s strani uprave (današnja agencija) pooblaščen osebe. Prav tako je izdaja pooblastila urejena v 4. členu Operativno-tehnične zahteve za izvajanje tehničnih pregledov jadralnih zmajev in jadralnih padal (Uradni list RS, št. 50/15), ki pa z uveljavitvijo te uredbe preneha veljati.

K 8. členu (pogoji za uporabo naprave)

Člen opredeljuje pogoje za uporabo naprave. Naprava se sme uporabljati, če izpolnjuje vse naštetje pogoje:

- je njena ustreznost izkazana z izjavo o skladnosti z navedbo standarda po katerem je izdelana ali ima navedene omejitve in pogoje za uporabo (določbe 4. člena);
- ima pritrjeno ali natisnjeno oznako z navedbo proizvajalca, tipa naprave in serijske številke naprave (določbe 5. člena);
- je primerna za letenje (ima opravljen tehnični pregled) (določbe 6. člena).

K 9. členu (uporaba in vzdrževanje naprave)

Bistvo tega člena je, da je vzdrževanje obvezno v skladu z navodili, kar zagotavlja nek minimalen standard tehnične ustreznosti naprave.

S to določbo se dodatno poudari, da samo tehnični pregled v določeni periodi ne zadostuje, če je proizvajalec naprave predvidel še druge vzdrževalne postopke izven periode tehničnih pregledov. Naprava se lahko uporablja samo, če so izpolnjene vse tehnične zahteve proizvajalca in se naprava uporablja v skladu z navodili proizvajalca.

K 10. členu (namen uporabe naprave)

Naprava se sme uporabljati samo v skladu z namenom uporabe, ki ga je predvidel proizvajalec in ki je predviden v navodilih.

K 11. členu (vzletno pristajalna točka)

Določajo se pogoji, ki jih morajo izpolnjevati vzletno pristajalne točke, pogoji v zvezi z izvajanjem letalskih prireditev in letalskih tekmovanj ter pogoji za vzletanje in pristajanje z napravami izven vzletno pristajalnih točk. Vzletno pristajalna točka je prostor, namenjen vzletanju in/ali pristajanju naprav. Glede na prejšnjo ureditev se daje večji poudarek zagotavljanju informacij za uporabnike, in sicer z navodilom za uporabo vzletno pristajalnih točk in vodenjem ažurnega seznama operativnih vzletno pristajalnih točk s strani agencije. Ureditev gre v smeri razbremenitve nepotrebnih administrativnih postopkov in sledi ureditvi, kot je v ostalih letalskih predpisih, kjer se izpolnjevanje zahtev zagotavlja z deklaracijo oziroma izjavo. Agencija pa navedeno preverja v inšpekcijskih nadzorih. Podrobneje in natančneje se z vidika zagotavljanja varnosti določa pogoje, na podlagi katerih se točko uvrsti na seznam ter vsebina navodil za uporabo vzletno pristajalne točke, katerih povzetek mora biti dostopen na lokaciji vzletno pristajalne točke.

Agencija po prejemu izjave odgovorne osebe za upravljanje vzletno pristajalne točke o izpolnjevanju pogojev za vpis na seznam ter prejetih podatkov o vzletno pristajalni točki (ime lokacije, koordinata, kontaktni podatek), predmetno točko vpiše na seznam ter z dopisom o vpisu samo obvesti odgovorno osebo. Aktivnost je na upravljalcu vzletno pristajalne točke, ki mora o statusu te točke agenciji letno poročati, v nasprotnem primeru se točka iz seznama izbriše. Agencija glede izbriisa in vpisa ne izdaja odločb. Točka se ponovno uvrsti na seznam, ko agencija prejme izjavo ter kontaktne podatke. Namen te določbe je v zagotavljanju/letnem preverjanju pogojev s strani upravljalca, ki jih mora izpolnjevati točka ter v vodenju ažurnega seznama operativnih točk. Za vzletanje in pristajanje naprav lahko pilot naprave uporablja tudi letališča in vzletišča, vendar le v skladu z dogovorom obratovalca, ki je v svojem navodilu določil postopke.

K 12. členu (pravila letenja in omejitve)

Vsebino tega člena je urejal 19. člena prejšnje uredbe. Člen ureja pravila letenja in omejitve, in sicer se mora letenje z napravo v zračnem prostoru Republike Slovenije izvajati v skladu s predpisi o letenju. Poleg splošnih pravil o letenju pa veljajo za letenje z napravo še v tej določbi navedena pravila, izjeme in omejitve.

Druga točka drugega odstavka določa, da se z napravo lahko leti le v zračnem prostoru razredov »E« in »G«. V posebnih primerih, ko bi bilo treba z napravo za prosto letenje leteti v kontroliranem zračnem prostoru (npr. v primeru letalskih tekmovanj ali letalskih prireditev ali pa v primeru posebnih dogodkov, kot so testiranja in podobno), je to omogočeno pod pogoji določenimi v predpisu, ki ureja letalske prireditve in letalska tekmovanja oziroma ZLet in uredbi EU, ki določa skupna pravila zračnega prometa in operativne določbe v zvezi z navigacijskimi službami in postopki zračnega prometa (SERA). V prejšnji uredbi je bilo letenje naprav v kontroliranem zračnem prostoru urejeno v 20. členu.

Natančneje se določi pod katerimi pogoji je dovoljeno letenje znotraj območja letališča, na katerem se ne zagotavlja kontrole zračnega prometa (v nadaljnjem besedilu: nekontrolirano letališče). Glede na prejšnjo ureditev in ker cone nekontroliranih letališč niso ustrezno določene, je zato določba spremenjena tako, da bo zagotavljala varen letalski promet na teh letališčih (varen vzlet in pristanek) in s tem ne bo omejeno letenje naprav za prosto letenje v okolici letališč. Z namenom zagotavljanja varnosti se določi, da je dovoljeno letenje z napravo znotraj območja oblike kvadra z dimenzijami 2 km bočno od osi vzletno-pristajalne steze in 3 km vzdolžno od pragov vzletno-pristajalne steze, z višino do 600 m nad referenčno točko nekontroliranega letališča (definicija usklajena z definicijo »cone aerodromskega prometa« v pravilniku, ki ureja letališča), vendar le v primeru, če pilot naprave pridobi soglasje obratovalca letališča.

K 13. členu (oprema)

Vsebino tega člena je urejal 21. člen prejšnje uredbe. Člen je spremenjen v delu uporabe naprave za spremljanje višine. Naprava za spremljanje višine je vsaka programska ali stojna oprema, namensko razvita za prosto letenje, ki meri višino s pomočjo barometra ali GPS sprejemnika.

K 14. členu (letenje v primeru usposabljanja)

Člen določa, da mora letenje z napravo v primeru usposabljanja spremljati učitelj letenja, ki mora imeti dovoljenje pilota naprave. Določene so tudi naloge učitelja letenja pri usposabljanju učencev. Vsebino tega člena je urejal 22. člen prejšnje uredbe. Nalog vodje letenja v primeru letalskih tekmovanj ali letalskih prireditev, ki so bile prav tako opredeljene v 22. členu prejšnje uredbe, ta uredba ne ureja, saj je področje letalskih tekmovanj in letalskih prireditev celovito urejeno s Pravilnikom o letalskih prireditvah in letalskih tekmovanjih (Uradni list RS, št. 47/22).

K 15. členu (letenje s tandem napravo)

V tem členu se ureja letenje s tandem napravami. Prvi odstavek določa, da mora pri letenju s tandem napravo pilot naprave sopotnika pripraviti na let in mu podati varnostna navodila pred letom. Navedeno določilo se nanaša na nekomercialno letenje s tandem napravo in je bilo v prejšnji uredbi urejeno v 16. členu. Nadaljnji odstavki (drugi do šesti) pa urejajo izvajanje dejavnosti prevoza potnikov proti plačilu ali katerokoli drugi protivrednosti s tandem jadralnimi padali in tandem jadralnimi zmaji (t.i. komercialno letenje, ki ga je možno izvajati s tandem jadralnimi zmaji in tandem jadralnimi padali). Operator mora za izvajanje komercialne dejavnosti pridobiti dovoljenje agencije.

Operator mora ves čas izvajanja dejavnosti imeti: operativne postopke in omejitve za zagotavljanje varnega izvajanja tandemskih poletov, usposobljeno in preverjeno osebje, ustrezno, primerno in vzdrževano opremo, zavarovanje potnikov in dokazilo o sklenjeni pogodbi o prevozu potnikov (vozovnico). Pilot tandem jadralnega padala ali pilot tandem jadralnega zmaja pa mora pri izvajanju te komercialne dejavnosti uporabljati operativne postopke in omejitve za zagotavljanje varnega izvajanja tandemskih poletov v vseh fazah poleta, kot jih določi operator. Pilot mora pri tem imeti pri sebi kopijo veljavnega dovoljenja agencije, ki ga operator pridobi za izvajanje komercialne dejavnosti.

Agencija podrobneje določi zahteve za pridobitev dovoljenja (zahteve za operatorja in pilota) v operativno tehnični zahtevi (OTZ).

Komercialno letenje s tandem jadralnimi padali in zmaji se tako na novo ureja v tej uredbi, vključuje tudi zahtevo po zavarovanju. Predhodno se je področje urejalo samo v Operativno-tehnični zahtevi za opravljanje zračnega prevoza potnikov z jadralnimi padali in jadralnimi zmaji (Uradni list RS, št. 73/12). Z uvedbo tega člena, se dejansko definira podlaga za operativno tehnično zahtevo (OTZ). Dodatno se določijo tudi kazenske določbe. Glede na to, da s strani zainteresirane javnosti ni bilo predlogov glede spremembe vsebine veljavnega OTZ, niti agencija ni zaznala potrebe po spremembi, bo vsebina OTZ zaenkrat ostala enaka oziroma se bo spremenila, ko bo nastala potreba za to.

K 16. členu (pogoji za usposabljanje)

Določeni so pogoji za usposabljanje pilotov naprav za prosto letenje, ki so bili v prejšnji uredbi določeni v 24. členu. Pogoji ostajajo enaki, z novo uredbo pa ni več potrebna overitev pisnega soglasja staršev v primeru, da je oseba, ki se usposablja, mlajša od 18 let.

Usposabljanje za pilote naprav se opravlja po programu usposabljanja za posamezne vrste naprav, ki se določijo po postopku, določenem z zakonom, ki ureja letalstvo.

K 17. členu (pravila in pogoji za opravljanje izpita)

Vsebino tega člena je urejal 25. člen prejšnje uredbe. Besedilu je dodana zahteva za predložitev priporočila pred opravljanjem izpita. Pri tem gre za potrditev, da je kandidat opravil tečaj in je usposobljen/kompetenten za opravljanje izpita (to pomeni, da je opravil vse vaje po učnem načrtu na ustreznem nivoju dokazanega znanja oziroma kompetenc), kar potrdi učitelj ustrezne naprave.

Pred pristopom k (teoretičnem) izpitu to priporočilo ne sme biti starejše od 12 mesecev, kar pomeni, da mora kandidat za izpit v roku 12 mesecev pristopiti k teoretičnemu izpitu. Obdobje, ki je opredeljeno zagotavlja, da kandidat na ustrezni ravni še dokaže osvojeno znanje, ki ga je pridobil na tečaju. V primeru, da kandidat v tem obdobju ne pristopi k teoretičnemu izpitu, mora opraviti osvežitveno usposabljanje pri učitelju letenja z napravo. Po osvežitvenem usposabljanju prične rok 12 mesecev ponovno teči.

Ko kandidat uspešno opravi teoretični izpit, mora k praktičnemu delu pristopiti v roku 6 mesecev, sicer mora ponovno opravljati teoretični del izpita.

K 18. členu (izpit pilota naprave)

Vsebino tega člena je urejal 26. člen prejšnje uredbe. Člen je preoblikovan, pri čemer je določena pravica in dolžnost izpitne komisije do vpogleda v zapise o usposabljanju kandidata. V zvezi s predmeti, sta določeni dve skupini predmetov, in sicer skupni in posebni predmeti. Skupni predmeti so tisti, ki so enaki za vse vrste naprav in tako kandidatu ni potrebno ponovno opravljati istih predmetov z enako vsebino, če želi pridobiti dovoljenje za drugo vrsto naprave.

Posebni predmeti so vezani izključno na posebnosti vrste naprave, zato jih je potrebno opraviti za vsako vrsto naprave posebej. Način in izvajanje izpitov določi agencija z izdajo navodil oziroma podobnega pravnega akta, ki je v pristojnosti agencije.

K 19. členu (pilot naprave)

Vsebino tega člena je urejal 27. člen prejšnje uredbe. V tej uredbi ni drugih sprememb, razen da se za pilote teh naprav ne zahteva več izpolnjevanje posebnih zdravstvenih pogojev. Gre namreč za enačenje s športom, kjer posebne zdravstvene zahteve niso predpisane. Glej tudi obrazložitve k 28. členu.

K 20. členu (pooblastila - splošno)

Vsebino tega člena je urejal 28. člen prejšnje uredbe. Člen je preoblikovan in vsebuje splošne določbe v zvezi s pooblastili, obdobje veljavnosti priporočila in veljavnosti pooblastila.

Vsa pooblastila imajo neomejeno veljavnost, s čimer se poudari odgovornost imetnika dovoljenja, da izpolnjuje posebne pogoje za ohranjanje privilegijev posameznega pooblastila (ki so opredeljeni v posebnih določilih v 21. členu te uredbe). Pri tem gre tudi za zmanjšanje administrativnih bremen pri urejanju panoge, ki je povzeta po določbah Uredbe (EU) št. 2020/357 in Uredbe (EU) št. 2020/358, ki ureja pilote jadralnih letal in balonov.

Nadalje člen določa na kakšen način mora pilot hraniti dokazila o izpolnjevanju pogojev za ohranjanje privilegijev pooblastila, kar se bo preverjalo pri izvedbi nadzora pri izvajanju uredbe.

K 21. členu (pooblastilo učitelja letenja z napravo)

Vsebino tega člena sta urejala 28. in 29. člen prejšnje uredbe. Člen opredeljuje privilegije, posebne zahteve in ohranjanje privilegijev pooblastila učitelja letenja. Poleg pogojev, ki jih mora kandidat izpolnjevati, so opredeljene tudi kompetence učitelja letenja, ki jih mora pridobiti med usposabljanjem za učitelja letenja in pridobljene kompetence tudi prikazati pred izpitno komisijo.

Glede na nov in drugačen koncept je bila zahteva po teoretičnih izpiti izbrisana. Koncept kompetenc učitelja je povzet po Uredbi Komisije (EU) št. 1178/2011 z dne 3. novembra 2011 o tehničnih zahtevah in upravnih postopkih za letalsko osebje v civilnem letalstvu v skladu z Uredbo (ES) št. 216/2008 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L št. 311 z dne 25.11.2011, str. 1), zadnjič spremenjeni z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2021/2227 z dne 14. decembra 2021 o spremembi Uredbe (EU) št. 1178/2011 glede zahtev za operacije v vseh vremenskih razmerah ter za usposabljanje za pridobitev ratinga za instrumentalno letenje in ratinga za tip za helikopterje (UL L št. 448 z dne 15.12.2021, str. 39) (v nadaljnjem besedilu: Uredba 1178/2011/EU), in sicer členu FCL.920, ki opisuje splošen kompetenčni model za učitelje, ki so vključeni v letalstvo.

K 22. členu (pooblastilo pilota tandem naprave)

Vsebino tega člena sta urejala 28. in 29. člen prejšnje uredbe. Člen vsebuje privilegije, posebne zahteve za pridobitev in ohranjanje privilegijev pooblastila tandem pilota letalne naprave. Glede na nov in drugačen koncept je bila zahteva po teoretičnih izpiti izbrisana.

Poleg pogojev, ki jih mora kandidat izpolniti, so opredeljene tudi kompetence pilota tandema, ki so kompetence, ki jih mora pridobiti med tečajem. Te opisujejo znanja in postopke, ki jih mora kandidat pridobiti za letenje s potnikom, ki predstavlja dodatni dejavnik tveganja. V primeru komercialne dejavnosti je člen potrebno povezati s 15. členom te uredbe, ki podrobneje ureja izvajanje te dejavnosti.

K 23. členu (izdaja in veljavnost dovoljenja pilota naprave in pooblastil)

Vsebino tega člena je urejal 30. člen prejšnje uredbe. Člen je preoblikovan in opredeljuje, da kandidat najkasneje v šestih mesecih po opravljenem izpitu oziroma izpolnitvi pogojev poda zahtevo za izdajo dovoljenja ali pooblastila, sicer mora ponovno opravljati celoten sveženj izpitov. Po dosedanjih pogojih je lahko kandidat podal vlogo za izdajo dovoljenja v nekaj letih po opravljenih izpiti, saj časovno ni bilo opredeljeno, medtem ko je bil dvom v kompetentnost upravičen, instrumenta za podajanje dodatnih preveritev pa agencija ni imela.

Sprememba se nanaša tudi na obliko dovoljenja. Navedena so le polja oziroma vsebina, ki je obvezna in ne natančna oblika oziroma obrazec (v prejšnji uredbi je bila oblika natančno določena v prilogi k uredbi). Tak zapis nudi fleksibilnost pri obliki dovoljenja (predvsem zaradi uporabe novih tehnoloških rešitev) in prilagoditvam glede na morebitne spremembe.

Po tej uredbi se bo izdalo eno dovoljenje (t.i. Dovoljenje o prostem letenju), vrste naprav pa bodo vpisane v posebno rubriko. Na ta način se vzpostavi unificirana oblika dovoljenja in zmanjša administrativne ovire.

K 24. členu (podatki o letenju z napravo)

Vsebino tega člena je urejal 31. člen prejšnje uredbe. Spremenjen člen natančno opredeljuje vsebino podatkov, ki jih mora pilot hraniti za dokazovanje opravljenega naleta. Zapisovanje letov ni omejeno le na papirnat vodenje naleta (knjižica letenja), saj se upošteva tudi možnost elektronskih knjižic, ki jih piloti uporabljajo za beleženje. V tem primeru, mora izpis vsebovati vsaj v drugem odstavku opredeljene podatke.

K 25. členu (usposabljanje kandidatov)

Vsebino tega člena je urejal 32. člen prejšnje uredbe. Člen je spremenjen na način, da omogoča tako individualnim učiteljem (s.p.) kot pravnim osebam (npr. društvom, gospodarskim družbam ali klubom)

izvajanje usposabljanja za pridobitev dovoljenja ali posameznega pooblastila v skladu s to uredbo. V primeru, da usposabljanje izvaja pravna oseba, mora ta določiti odgovorno osebo, ki bo odgovorna za integracijo usposabljanja, sledenje napredku kandidatom in izdajanje priporočil za opravljanje izpitov. V primeru individualnega učitelja vse te funkcije opravlja ista oseba.

Za izvajanje usposabljanja se agencijo seznaniti s prijavo (oz. deklaracijo), kjer se navedejo tečajji, ki jih želi posameznik ali organizacija izvajati. Programi usposabljanja, na podlagi katerih se tečajji izvedejo, se priložijo k prijavi usposabljanja. V primeru, da so programi predpisani, se lahko navede referenčna številka programa.

Programi usposabljanja se na agenciji ne odobrijo, temveč se z nadzorom preveri le skladnost programov. V primeru, da prihaja do odstopanja z uredbo, se izvajanje tečaja lahko prekine, in sicer do ureditve stanja, kar agencija izvaja z nadzorom.

Shema sistema prijavljenih organizacij je povzeta po Uredbi 1178/2011/EU (poglavja o organizacijah za usposabljanje – DTO, dodana z Uredbo 2018/1119/EU), ki ureja bolj fleksibilno ureditev splošnega letalstva, kamor spada tudi področje prostega letenja (rekreativno, športno letenje).

Člen določa tudi vsebino dokumentacije, ki jo morajo učitelj ali organizacija voditi za posameznega kandidata.

K 26. členu (priznavanje tujih dovoljenj)

Vsebino tega člena je urejal 33. člen prejšnje uredbe. V prvem odstavku se ureja področje letenja tujih imetnikov dovoljenj za pilote jadralni padal in jadralnih zmajev. Za izvajanje privilegijev tujega dovoljenja (poleg pogoja, da je osnovno dovoljenje veljavno) mora pilot izpolnjevati še enega od naslednjih pogojev, in sicer, da ima tuj pilot veljavno IPPI kartico in leti v skladu z njenimi privilegiji ali pa je država vključena na seznam držav, katerih dovoljenje agencija neposredno prizna. Predpostavka, da je država vključena na seznam neposredno priznanih dovoljenj je ta, da ima razvit enakovreden standard licenciranja pilotov, kot je vzpostavljen s to uredbo.

Drugi odstavek člena velja izključno za jadralna padala na motorni pogon in jadralne zmaje na motorni pogon. Ti pogoji so smiselno povzeti po tuji ureditvi Republike Irske (dostopno na naslednji spletni strani: https://www.iaa.ie/docs/default-source/publications/aeronautical-notices/p---personnel-licensing/an-p21-3.pdf?sfvrsn=24ac0df3_6). Glede na težko določljive standarde (dokaj nepoznano področje v Sloveniji), je način določitve minimalnih pogojev, kot jih je določila država, kjer se pretežno leti tovrstne naprave, smotno prevzeti. Poleg tega bo treba aktivnosti tujih pilotov vnaprej napovedati preko aktivnega obrazca na spletni strani CAA. Prav tako lahko agencija v zvezi s tem določi specifične omejitve letenja (npr. prepoved letenja v kontroliranem zračnem prostoru, omejeno letenje v bližini vzletišč in letališč itd.).

Tretji odstavek nadalje opredeljuje prepoved letenja z zgoraj omenjenimi napravi, če kateri koli od pogojev ni izpolnjen.

Četrty odstavek je namenjen ureditvi vsem ostalim napravam, ki bi lahko letele v Republiki Sloveniji, vendar standardi niso poznani oziroma ne obstajajo (glede na široko opredelitev definicije naprave). Možnost, da tovrstne naprave v slovenskem zračnem prostoru letijo, obstaja le ob predhodni dovolitvi agencije. To pomeni, da ima agencija diskrecijo pri obravnavni individualnih primerov, pri čemer se predvsem ugotavlja varnost letenja s tovrstnimi napravami. Glede na napredek letalstva so tu mišljene tudi naprave na reaktivni pogon, vodik, eksperimentalne naprave ipd.

V petem in šestem odstavku je določeno, da lahko učitelji letenja oziroma organizacije za usposabljanje iz tujine poučujejo letenje v Republiki Sloveniji pod pogojem, da pri agenciji pridobijo posebno soglasje. Pogoje za izdajo soglasja določi agencija. Prav tako mora tuj operator pridobiti dovoljenje agencije za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov proti plačilu ali drugi protivrednosti, v skladu s 15. členom te uredbe.

Sedmi in osmi odstavek določata, da morajo imeti piloti, ki so imetniki tujih dovoljenj, ta dovoljenja pri uporabi naprave pri sebi in jih na zahtevo nadzornega organa predložiti. Prav tako morajo imeti pri sebi soglasja agencije tudi učitelji letenja oziroma organizacije za usposabljanje iz tujine pri izvajanju usposabljanja in jih morajo na zahtevo predložiti.

K 27. členu (zamenjava tujih dovoljenj in pooblastil)

Vsebino tega člena je deloma urejal tretji odstavek 33. člena prejšnje uredbe. Člen ureja možnost priznanja in izdaje enakovrednega dovoljenja oziroma pooblastila, ki je bil pridobljen v tujini. Pri tem se v obeh primerih prizna tečaj usposabljanja in pridobljene izkušnje, zato je potrebno tako v primeru dovoljenja kot ustreznega pooblastila dokazati kompetentnost v skladu to uredbo izpitni komisiji ter opraviti dodatne izpite, kot je v primeru dovoljenja za prosto letenje predmet letalski predpisi. Vsekakor pa je pogoj za pridobitev privilegijev v skladu s to uredbo veljavnost privilegijev, ki jih je izdala tuja država.

K 28. členu (zdravstvene zahteve)

Vsebinsko tega člena je urejal 34. člen prejšnje uredbe. Vsebinski popravki člena so vezani predvsem na določitev zdravstvenih predpisov, ki jih morajo piloti izpolnjevati in temeljijo na dveh standardih, in sicer na standardu pregleda zdravniškega spričevala za voznike motornih vozil ali standardu letalske medicine, ki je opredeljena v Prilogi IV del MED Uredbe 1178/2011/EU.

Zdravniško spričevalo je zahtevano za kandidate, ki pristopijo k usposabljanju za pridobitev dovoljenja in za pilote tandem naprav, ki prevažajo potnike, medtem ko za pilote, ki so že imetniki dovoljenja periodično preverjanje zdravstvenih pogojev ni zahtevano. Pri slednjih gre za ureditev, ki temelji na načelih prostega letenja (športno letenje, naprave, pri katerih tretje osebe niso tako ogrožene, kot pri drugih letalskih panogah) in pilotovi oceni tveganja za izvajanje letenja ter drugih zdravstvenih omejitvah, ki jih določajo predvsem osebni zdravniki.

K 29. členu (nadzor)

Pristojni organ za nadzor po tej uredbi je Javna agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: agencija).

Posamezna opravila v zvezi z izvajanjem tehničnih pregledov lahko opravljajo fizične ali pravne osebe, ki izpolnjujejo pogoje iz 8. člena te uredbe in so za obseg nalog ustrezno usposobljene (pooblašcene osebe).

Del nadzora nad izvajanjem določb te uredbe in ugotavljanje prekrškov pa poleg agencije opravljajo tudi policisti, in sicer iz razlogov varovanja življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi. Policisti lahko zato preverijo dovoljenje pilota naprave, tuje dovoljenje pilota naprave in druge pogoje, ki jih morajo izpolnjevati imetniki tujih dovoljenj, dovoljenje operatorja za izvajanje dejavnosti prevoza potnikov, soglasje agencije tujemu učitelju letenja oziroma organizaciji za usposabljanje ter primernost naprave za letenje (dokazilo o opravljanju tehničnega pregledu).

Zaradi učinkovitejšega izvajanja nadzora in posledično zagotavljanja višje stopnje varnosti, je dodana možnost, da na območjih posameznih samoupravnih lokalnih skupnostih, nadzor in ugotavljanje prekrškov iz tretjega odstavka 29. člena poleg policije izvajajo tudi občinska redarstva. Občinski redarji in policija namreč ves čas delujejo v lokalnem okolju in so zaradi tega veliko bolj dostopni in odzivni kot letalski nadzorniki agencije. Poleg tega se prosto letenje razume tudi kot splošno dostopna športna in rekreativna dejavnosti in je takšna oblika nadzora ustreznejša.

Potreba po tem, da se samoupravne lokalne skupnosti same odločijo ali bodo njihova občinska redarstva izvajala nadzor nad dejavnostmi prostega letenja, izhaja iz dejstva, da se te dejavnosti na območju nekaterih občin izvajajo v veliko večji meri kot drugod in je zato tudi interes nekaterih občin, da imajo tudi same nadzor na tovrstnih dejavnostmi na svojem območju. Po drugi strani pa nalaganje pristojnosti nadzora občinam, v katerih te dejavnosti niso prisotne, ni smiselno.

K 30. do 35. členu (prekrški)

Določeni so prekrški za posamezne kršitve določb uredbe in višine glob.

K 36. členu (prehodne določbe)

Prvi odstavek opredeljuje, da je dovoljenje, ki je izdano v skladu s prejšnjo uredbo o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu enakovredno temu, ki je izdano v skladu s to uredbo, saj so standardi in pogoji za pridobitev dovoljenja enaki. Iz tega izhaja, da dovoljenja tudi ni potrebno menjati v novega, saj bi to predstavljalo veliko administrativno oviro in nepotrebne stroške za imetnike dovoljenj.

Drugi odstavek pa pomeni odstopanje od prvega, saj morajo imetniki pooblastil pridobiti novo dovoljenje, saj so bila pooblastila po prejšnji uredbi časovno omejena. Pogoji te uredbe pa pričnejo veljati z dnem, ko pilot pridobi dovoljenje in pooblastilo, ki je izdano v skladu s to uredbo (oz. najkasneje do poteka datuma veljavnosti pooblastila). Za ohranjanje privilegijev ustreznega pooblastila mora imetnik tako v nadaljevanju izpolnjevati pogoje v skladu s to uredbo.

K 37. členu (prenehanje veljavnosti)

Ker ta uredba nadomešča Uredbo o jadralnem zmajarstvu in jadralnem padalstvu (Uradni list RS, št. 13/99, 18/01), slednja preneha veljati. Prav tako preneha veljati Operativno-tehnična zahteva za izvajanje tehničnih pregledov jadralnih zmajev in jadralnih padal (Uradni list RS, št. 50/15).

K 38. členu (začetek veljavnosti)

Določeno je, da ta uredba začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.